

УДК 781.1:008

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-2676-2689](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-2676-2689)

Полканов Андрій Андрійович кандидат мистецтвознавства, викладач на посаді доцента кафедри сольного співу, Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-9589-8404>

Толстова Наталя Михайлівна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0003-4802-512X>

Кушнір Тарас Ігорович доктор мистецтва, старший викладач кафедри культурології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0005-2478-828X>

Мазепа Тереса Лешиківна доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування, Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-5436-6986>

Рябуха Наталія Олександрівна доктор мистецтвознавства, доцент, в.о. ректора, Харківська державна академія культури, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0002-4182-0289>

ПРО СПЕЦИФІЧНУ ПРИРОДУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОСТОРІ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті розглянуто специфічну природу музичного мистецтва як унікального феномена духовної культури, що виконує важливу роль у збереженні та трансляції цінностей, моральних орієнтирів і колективної культурної пам'яті. Підкреслюється, що на відміну від інших видів мистецтва, музика має здатність безпосередньо звертатися до емоційно-чуттєвої сфери особистості, стимулюючи процеси самопізнання, внутрішнього очищення, осмислення трансцендентного. Акцентовано на універсальності музичної мови, яка долає мовні, національні та часові межі, створюючи передумови для духовної комунікації між людьми, поколіннями і культурами. У цьому контексті музика постає не лише як естетична форма, а як глибинна духовна практика.

Значну увагу приділено композиторській творчості як вияву культурного та духовного самовираження. Розглянуто композитора як медіатора між особистим досвідом і колективною свідомістю, як творця музичного тексту, що втілює духовні ідеї через звук. Особливе місце посідає аналіз вокально-інструментальних жанрів (ораторії, кантати, меси), які поєднують вербальний зміст із музичним звучанням, посилюючи сакральне й символічне навантаження твору. На прикладі творів сучасних українських композиторів охарактеризовано, як музика стає каналом духовної трансформації, носієм глибоких морально-філософських рефлексій.

Окрему увагу присвячено музичній культурі Галичини як регіональному феномену, що сформувався на перетині фольклорної традиції, християнської сакральності та європейської музичної академічності. Висвітлено значення творчості галицьких композиторів у збереженні духовного звучання української ідентичності. Узагальнюючи, автори підкреслюють важливість міждисциплінарного осмислення музичного мистецтва як чинника формування духовного потенціалу особистості та нації в умовах сучасних культурних викликів.

Ключові слова: музична культура, композиторська творчість, вокально-інструментальна музика, музична культура Галичини

Polkanov Andriy Andriyovych Candidate of Art Studies, Associate lecturer at the Department of Solo Singing, Odesa National A.V. Nezhdanova Academy of Music, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-9589-8404>

Tolstova Natalia Mykhailivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Vocal and Choral Training, State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, <https://orcid.org/0000-0003-4802-512X>

Kushnir Taras Ihorovych Doctor of Arts, Senior Lecturer at the Department of Cultural Studies, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0005-2478-828X>

Mazepa Teresa Leshikivna Doctor of Art Studies, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Choral and Opera-Symphony Conducting, Lviv National Mykola Lysenko Academy of Music, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-5436-6986>

Riabukha Natalia Oleksandrivna Doctor of Art Studies, Associate Professor, Acting Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0002-4182-0289>

THE SPECIFIC NATURE OF MUSICAL ART IN THE REALM OF SPIRITUAL CULTURE

Abstract. The article explores the specific nature of musical art as a unique phenomenon of spiritual culture that plays a crucial role in preserving and transmitting values, moral orientations, and collective cultural memory. It is emphasized that, unlike other forms of art, music has the ability to directly appeal to the emotional and sensory sphere of the individual, stimulating processes of self-knowledge, inner purification, and reflection on the transcendent. The universality of the musical language is highlighted — a quality that allows it to overcome linguistic, national, and temporal boundaries, creating conditions for spiritual communication between individuals, generations, and cultures. In this context, music is considered not only an aesthetic form, but also a profound spiritual practice.

Significant attention is paid to composer creativity as a manifestation of cultural and spiritual self-expression. The composer is viewed as a mediator between personal experience and collective consciousness — a creator of a musical text that conveys spiritual ideas through sound. Special focus is given to the analysis of vocal and instrumental genres (oratorios, cantatas, masses), which combine verbal content with musical expression, enhancing the sacred and symbolic dimensions of the work. Using the works of contemporary Ukrainian composers as examples, the article illustrates how music functions as a channel of spiritual transformation and a bearer of deep moral and philosophical reflection.

Particular attention is devoted to the musical culture of Galicia as a regional phenomenon shaped at the intersection of folklore traditions, Christian sacred heritage, and European academic music. The contribution of Galician composers to the preservation of the spiritual dimension of Ukrainian identity is outlined. In conclusion, the authors emphasize the importance of interdisciplinary reflection on musical art as a factor in shaping the spiritual potential of both the individual and the nation amid modern cultural challenges.

Keywords: musical culture, compositional creativity, vocal and instrumental music, musical culture of Galicia

Постановка проблеми. У сучасному науковому дискурсі посилюється інтерес до вивчення духовних вимірів мистецтва як фактора збереження культурної пам'яті та формування загальнолюдської ідентичності. На відміну від інших видів мистецтва, музика уособлюється унікальною здатністю безпосередньо впливати на емоційно-чуттєву сферу людини, відкриваючи простір для внутрішнього самопізнання, естетич-

ного переживання й сакрального досвіду. Її звучання, позбавлене конкретної візуальної форми, проте насичене смисловими й духовними інтонаціями, виступає універсальним засобом трансляції цінностей, що формують світогляд, моральні орієнтири й культурну пам'ять народу.

Однак у науковій літературі досі не достатньо уваги приділяється саме розкриттю сутності природи музики як духовного феномена: не лише як форми художнього вираження, а як особливої мови душі, здатної впливати на людину на глибинному рівні. Недостатньо осмисленим залишається і питання співвідношення музичного та духовного, а також механізмів, за допомогою яких музичне мистецтво формує, підтримує й транслює духовну культуру в різних її проявах.

У зазначеному контексті надзвичайно важливо дослідити, як композиторська творчість, вокально-інструментальні жанри, а також музичні традиції окремих регіонів, зокрема, Галичини, репрезентують духовні цінності у музиці. Це дозволяє глибше усвідомити роль музичного мистецтва як системоутворювального елементу духовної культури людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика духовного виміру музичного мистецтва активно розглядається у працях українських науковців, які акцентують увагу на комунікативному, естетичному та сакральному потенціалі музики. Зокрема, Олександр Гужва підкреслює універсальність музичної мови як такої, що звертається до глибинних архетипів людської свідомості, надаючи їй статусу духовного послання. Ярослав Соловей аналізує вплив музики на становлення особистості, виокремлюючи її роль як чинника морального та етичного розвитку. Значний внесок у розкриття міжкультурної ролі музичного мистецтва зробила Г. М. Падалка, яка акцентує на здатності музики долати комунікативні бар'єри та сприяти культурному порозумінню.

О. П. Рудницька зосереджується на соціокультурній функції української музики, розглядаючи її як носія національних цінностей та історичної пам'яті. Питання композиторської творчості як форми професійного й духовного осмислення звучання розглядається у працях, що акцентують на ролі інституційної підтримки та безперервності музичної освіти. У цьому контексті важливими постають також дослідження, присвячені творчості українських композиторів, таких як Мирослав Скорик, Валентин Сильвестров, Євген Станкович, Левко Колодуб, які через вокально-інструментальні жанри втілюють духовні смисли у звуковій формі.

У контексті регіонального виміру окреме місце посідає аналіз галицької музичної культури, що, як зазначено в дослідженнях сучасних

авторів, має національно-маніфестаційне значення й репрезентує багатовимірну традицію духовного самовираження через синтез фольклору, сакральної музики та композиторської творчості.

Особливу увагу в науковому дискурсі привертає також тенденція звернення сучасних українських композиторів до сакральної тематики. Л. Кияновська підкреслює, що звернення до релігійних образів стало «модним» явищем у національній композиторській практиці, а сакральна символіка втілюється не лише в хоровій музиці, а й у симфонічних та інструментальних жанрах. Вона акцентує на тому, що відродження церковних традицій у музиці відбувалося більш органічно та плинно, інтегруючись у загальний контекст українського духовного ренесансу. Такий погляд дозволяє осмислити сучасну композиторську творчість як продовження та розвиток духовних парадигм, які закорінені в історико-культурній пам'яті нації.

Попри наявність окремих наукових праць, присвячених духовній сутності музики та її ролі у формуванні культурної ідентичності, питання специфіки музичного мистецтва в контексті духовної культури потребує подальшого системного осмислення. Це зумовлює актуальність дослідження, яке має на меті не лише виявити духовні сенси, закладені у музиці, а й простежити механізми їх трансляції через звук, текст і культурний контекст. Саме тому системне вивчення музичного мистецтва як складника духовної культури є науково обґрунтованим і суспільно значущим.

Метою статті є з'ясування специфічної природи музичного мистецтва як феномена духовної культури, аналіз його здатності відображати та транслювати духовні смисли через емоційно-образну мову звуку, а також окреслення ролі композиторської творчості й вокально-інструментальної музики у формуванні й підтримці культурно-ціннісної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Поняття духовної культури охоплює сферу людських цінностей, моральних орієнтирів, вірувань, мистецьких практик, що спрямовані на внутрішнє становлення особистості та формування сенсів буття. Вона є не лише відображенням інтелектуального чи етичного рівня суспільства, а й глибоким виявом його здатності до творчого переосмислення світу. Одним із найважливіших засобів передачі духовного досвіду виступає мистецтво, зокрема, музичне, яке має унікальну здатність безпосередньо впливати на внутрішній світ людини.

Музика як форма духовної культури не лише виражає настрій або естетичне переживання, а й здатна виконувати сакральну, комунікативну та медитативну функції. Її специфічна природа полягає у символічності й емоційності звучання, здатності відтворювати невимовне, а саме те, що не

може бути передане словами. Саме тому музичне мистецтво з давніх-давен було невід'ємною частиною релігійних практик, обрядової культури та індивідуального духовного досвіду.

Упродовж історії людства музика посідала особливе місце серед засобів духовного самовираження. Її здатність апелювати не лише до інтелектуальної, а й до емоційно-чуттєвої сфери робить її універсальною мовою, що не потребує перекладу, вербального опосередкування чи раціонального тлумачення. У зазначеному контексті музика виступає не просто естетичним феноменом, а глибинним інструментом комунікації — між людиною й людиною, культурою й нацією, внутрішнім світом особистості та трансцендентною реальністю.

Однією з ключових особливостей музичного мистецтва, що обумовлює його специфічну роль у духовному просторі культури, є його універсальність. Саме ця властивість зумовлює необхідність окремого наукового аналізу музики як феномена, здатного виходити за межі конкретних національних, мовних і часових рамок. Універсальна природа музики полягає в її здатності бути зрозумілою на рівні емоційно-чуттєвого сприйняття, що дозволяє їй функціонувати як своєрідна духовна мова, здатна до глобальної комунікації й міжкультурного діалогу. Саме тому дослідження цього виміру є важливим кроком до глибшого усвідомлення духовного потенціалу музики та її значення у формуванні морально-ціннісного світогляду сучасної людини. Тому, пропонуємо більш детально розглянути сутність універсальності музики як засобу духовної культури.

Завдяки своїй символічній природі музика здатна передавати життєві стани (радість, скорботу, віру, сумнів, осяяння) на такому рівні, на якому жодне інше мистецтво не забезпечує настільки прямого емоційного впливу. Саме тому сучасні науковці, зокрема Олександр Гужва, відзначали, що музика має свою власну мову, яка є універсальною, зрозумілою всім і причетною до прихованих у глибинах людського духу архетипів колективного Я, з якого протягом тривалого часу вирізнялось Я особистості. Кожен з елементів музичної мови проходить випробування часом, засвоюючи його, оскільки вже окремий звук, якийсь спалах ритму або тембру прагне охопити час і простір, виринає з них і згасає в них [1]. Відтак, особливе значення в процесі самовираження має інтонація як носій емоційного змісту. Музика здатна стати мовою молитви, мовою внутрішнього крику чи мовою тиші, яка промовляє глибше за слова.

Я. Соловей акцентує увагу на тому, що музика розвиває духовну силу, створюючи основу для розвитку особистості, основу, без якої людство прийде до духовно-моральної спустошеності. Музика разом з усіма мистецтвами займає важливе місце, оскільки, що різносторонньо та

комплексно впливає на особистість. Духовність як властивість особистості є фундаментальною якістю людини, та тією метою, на яку повинен бути спрямований виховний процес. Для розвитку духовного потенціалу дитини з самого раннього дитинства [2, с.124].

Важливо проаналізувати розкриття особливостей музики у процесі культурної комунікації за Г.М. Падалкою. Вона визначає музичне мистецтво важливим і потужним елементом у процесі міжкультурної комунікації завдяки своїй здатності передавати емоції, культурні значення та універсальні переживання. Воно здатне ефективно долати культурні та мовні бар'єри, забезпечуючи спільне переживання емоцій і створення спільних переживань. Здатність музики впливати на емоційний стан і передавати складні емоційні стани робить її унікальним інструментом для розвитку культурного взаєморозуміння і толерантності. Музика, як універсальна мова дозволяє людям з різних культур знаходити спільну мову і перетворювати культурні відмінності на можливості для взаємодії та порозуміння [3, с. 64].

Як зазначають вітчизняні дослідники О. П. Рудницька та інші, музика має здатність відображати і передавати культурні значення та соціальні контексти. Вона є відображенням соціальних, історичних і релігійних норм, які формують кожную культуру. Наприклад, в Україні музичні традиції формувалися під впливом народних ритуалів, історичних подій та соціальних змін. Українська музика часто включає унікальні інструменти, такі як бандура, цимбали та сопілка. Ці інструменти мають глибоке культурне значення і використовуються в різних жанрах, від народних пісень до класичної музики. Яскраві ритми і мелодії українських пісень часто супроводжуються танцями, що виражають радості і філософії народного життя [4, с. 10].

Звертаючись до проаналізованих поглядів науковців і дослідників, можна дійти до думки, що універсальність музики полягає не лише в її здатності долати мовні й культурні бар'єри, а й у глибинному емоційному протиріччі, яке дає змогу транслювати духовні сенси поза межами вербального. Саме зазначена риса визначає музику як одну з найпотужніших форм комунікації у просторі духовної культури. Однак, її духовний потенціал проявляється не лише у сприйнятті, а й у процесі творення, зокрема, через композиторську діяльність. У цьому контексті доцільно зосередити увагу на специфіці композиторської творчості як форми осмислення й художнього втілення духовних ідей, що набувають загальнокультурного значення.

Звернення до композиторської творчості у просторі духовної культури є логічним і концептуально обґрунтованим кроком у межах

осмислення специфіки музичного мистецтва. Адже саме композитор постає не лише як автор музичного тексту, а як і транслятор глибинних духовних смислів, які він втілює у звуковій формі. У певній мірі, композитор є медіатором між особистісним, національним і універсальним, він проєктує духовний простір епохи у форму музичного твору. Особливої значущості це набуває у жанрах, пов'язаних із вокально-інструментальною музикою, а також у композиціях, що відображають духовні пошуки митця. Саме тому аналіз композиторської творчості дозволить поглибити розуміння того, як музика стає засобом не лише естетичного впливу, а й духовного становлення особистості та нації.

Композиторська творча діяльність засвідчує ступінь високого культурного поступу, оскільки пов'язується безпосередньо з професіоналізацією музичного мистецтва [5, с.111]. Водночас вона постає як глибинна духовна практика, в якій індивідуальна чуттєвість композитора поєднується з універсальними ціннісними орієнтирами культури. Саме через композиторське осмислення звуку музика набуває рис духовного послання, здатного не лише естетично зворушити, а й транслювати сенси буття, моральні ідеали та уявлення спільноти про святе.

Розвиток композиторської творчості в безпосередньо пов'язаний також із системою інституційності культурних закладів та осередків культурного життя, а також, відповідним чином, освітньо-педагогічною складовою частиною, що мала б на меті забезпечувати безперервність музичної освіти та її постійного поступу, виховання і плекання професіоналів музичного мистецтва, створення сприятливих умов для їх творчої діяльності [6, с. 149]. Відтак, композиторська творчість набуває не лише естетичного, а й духовно-ціннісного значення, адже саме через неї здійснюється переосмислення традицій, передача моральних і культурних орієнтирів, актуалізація національної ідентичності. Інституційна підтримка композиторської діяльності через академії, музичні школи, церковні й світські хорові колективи сприяє збереженню духовної самобутності нації, у якому музика виступає не тільки засобом вираження, а і формою культурної пам'яті.

У контексті дослідження варто зазначити, що композиторська творчість через вимір духовної культури постає не лише як професійна форма музичного самовираження, а як глибоко осмислений процес передачі духовних сенсів і культурних цінностей. Через індивідуальне переживання, філософське осмислення й естетичну обробку композитор надає звуку святого виміру, перетворюючи його на послання до внутрішнього світу людини. Особливу роль у цьому процесі відіграє вокально-інструментальна музика як жанр, у якому духовне змістове наповнення набуває особливої

глибини завдяки поєднанню текстуального й музичного образу. Саме тому доцільно розглянути, яким чином вокально-інструментальні твори втілюють духовні ідеї та функціонують як форма культурної пам'яті.

Вокально-інструментальна музика, завдяки поєднанню слів і звуку, має виняткову здатність втілювати багатовимірні духовні смисли. Вокальна складова не лише озвучує текст, а й надає йому нового емоційного забарвлення через інтонацію, динаміку, тембр, тоді як інструментальний супровід створює простір для глибшого переживання, внутрішньої тиші або драматичного напруження. У такій взаємодії відкривається повноцінний художній образ, здатний не лише естетично вразити, а й викликати духовне осмислення. Саме тому вокально-інструментальні жанри, зокрема кантати, ораторії, духовні концерти чи меси, традиційно виконували не тільки художню, а й сакральну функцію, набуваючи статусу музичних актів душевного спілкування.

Серед українських композиторів, які осмислювали вокально-інструментальну музику як засіб духовної комунікації, особливе місце посідають Мирослав Скорик, Валентин Сильвестров, Євген Станкович, Левко Колодуб. Їхня творчість поєднує традиції сакральної музики, фольклору та сучасної композиційної техніки, створюючи простір для внутрішнього діалогу слухача з глибинними сенсами буття. Наприклад, у «Каддиш-Реквіємі» Євгена Станковича домінують мінорні звучання, тривожні гармонії, хорові акорди, що нагадують молитву: усе це створює атмосферу скорботного замислення, духовного очищення та катарсису. У «Тихих піснях» Валентина Сильвестрова композитор майстерно використовує паузу, звучання фортепіано як ехо пам'яті, а вокальну партію — як інтимну розмову з вічністю. Мирослав Скорик у «Різдвяній літургії» інтегрує елементи карпатської мелодики й православного наспіву, перетворюючи музичну тканину на міст духовного єднання. Зазначені твори засвідчують, як за допомогою інтонаційної глибини, поліфонічного мислення та тембрових контрастів українські композитори досягають ефекту духовного впливу, трансформуючи вокально-інструментальну музику у форму сакральної присутності.

Серед представників сучасної української композиторської школи особливу увагу заслуговують Віктор Камінський та Богдана Фроляк, творчість яких є глибоко вкоріненою у духовні, національні та культурні традиції.

У період становлення незалежної України творчість Віктора Камінського набуває особливої жанрової широти та концептуальної глибини. Саме в цей час композитор активно звертається до духовної тематики, що позначає певну вершину його мистецького шляху. Усвідомлення базових

життєвих і духовних цінностей, досягнення внутрішньої зрілості й естетичної зосередженості дали йому змогу перейти до найвищої форми музичного висловлення — літургійної музики, яка вимагає від автора граничної самовіддачі та внутрішнього зосередження [7, с. 13]. У творчому доробку Богдани Фроляк провідне місце посідає звернення до сакральної традиції, глибоко вкоріненої в українській культурній свідомості. Її музика вирізняється тонкою духовною експресією, камерною інтимністю й водночас філософською масштабністю. Композиторка органічно поєднує засоби сучасної композиційної техніки з мелодикою українського фольклору та духовного співу, створюючи музику, яка не лише відображає індивідуальне переживання, а й акумулює загальнонаціональні сенси.

Таким чином, творчість Віктора Камінського та Богдани Фроляк є яскравим прикладом того, як сучасна композиторська мова може стати засобом глибокого духовного самовираження, формуючи простір для переосмислення національної ідентичності, сакрального досвіду та морально-ціннісного світогляду у сучасному культурному контексті.

Узагальнюючи зазначене, можемо констатувати, що композиторська творчість, особливо у формах вокально-інструментального мистецтва, виступає не лише естетичною практикою, а глибоким актом духовної комунікації. Завдяки здатності поєднувати слово й звук, особистісне переживання та універсальні смисли, музичні твори українських композиторів утверджуються як носії духовної пам'яті та моральних орієнтирів. Через інтонаційне багатство, образну глибину й художню цілісність такі твори сприяють внутрішньому зростанню слухача, формуючи простір для роздумів і діалогу з вищими цінностями.

У межах осмислення взаємозв'язку між музичним мистецтвом і духовною культурою особливу увагу варто звернути на регіональні музичні традиції, що формували специфічні основи духовного самовираження. У вказаному контексті окремої уваги заслуговує музична культура Галичини як унікальне явище, що репрезентує духовне самовираження українського народу в історично складних умовах. Саме галицьке музичне середовище стало осередком формування композиторських традицій, що поєднували західноєвропейські стилістичні впливи з глибоко національним змістом, і водночас зберігали виразну духовну наповненість.

Галицька українська музична культура засвідчує національне українське піднесення. Вагомим аргументом на користь активного розвитку музичної культури є традиційне для галицьких українців розуміння її національно-маніфестаційного призначення [7, с. 19].

Музична культура Галичини займає особливе місце в історії українського мистецтва, адже саме цей регіон виступав упродовж століть

не лише як культурний форпост, а й як простір, де духовність, національна свідомість і мистецька самобутність тісно перепліталися. Завдяки поєднанню східнохристиянської традиції, західноєвропейського впливу та місцевого фольклору, музична спадщина Галичини сформувала унікальну художньо-духовну мову, здатну репрезентувати глибинні сенси буття.

Однією з визначальних рис галицької музичної культури є сакральна зорієнтованість. Починаючи від старовинного церковного співу (зокрема, галицьких наспівів), що зберігся в монастирських традиціях, і до творів галицьких композиторів XIX–XX століть, духовна тематика була провідною. Молитва, покаєння, внутрішній пошук істини – ці мотиви знайшли вираз у вокально-хорових та вокально-інструментальних формах. Зокрема, такі постаті, як Денис Січинський, Остап Нижанківський, Станіслав Людкевич, формували галицький музичний простір.

У творчості Станіслава Людкевича духовність постає не лише як релігійна категорія, а як метафізичне осмислення національного буття. Його «Кавказ» на слова Шевченка та кантатно-ораторійні твори виявляють глибоку етичну напругу, де музика виступає засобом формування моральної позиції.

Серед представників сучасної української композиторської школи особливу увагу заслуговують Віктор Камінський та Богдана Фроляк, творчість яких є глибоко вкоріненою у духовні, національні та культурні традиції.

У період становлення незалежної України творчість Віктора Камінського набуває особливої жанрової широти та концептуальної глибини. Саме в цей час композитор активно звертається до духовної тематики, що позначає певну вершину його мистецького шляху. Усвідомлення базових життєвих і духовних цінностей, досягнення внутрішньої зрілості й естетичної зосередженості дали йому змогу перейти до найвищої форми музичного висловлення — літургійної музики, яка вимагає від автора граничної самовіддачі та внутрішнього зосередження [8, с. 13]. У творчому доробку Богдани Фроляк провідне місце посідає звернення до сакральної традиції, глибоко вкоріненої в українській культурній свідомості. Її музика вирізняється тонкою духовною експресією, камерною інтимністю й водночас філософською масштабністю. Композиторка органічно поєднує засоби сучасної композиційної техніки з мелодикою українського фольклору та духовного співу, створюючи музику, яка не лише відображає індивідуальне переживання, а й акумулює загальнонаціональні сенси.

Таким чином, творчість Віктора Камінського та Богдани Фроляк є яскравим прикладом того, як сучасна композиторська мова може стати засобом глибокого духовного самовираження, формуючи простір для

переосмислення національної ідентичності, сакрального досвіду та морально-ціннісного світогляду у сучасному культурному контексті.

Не менш важливим є фольклорний пласт, у якому духовність виявляється через побутову обрядовість, колядки, псалми, духовні народні пісні. Їхній текстовий і мелодичний зміст несе у собі ціннісну систему світогляду народу, де Бог, природа, родина і праця постають як гармонійно поєднані начала. Галицький музичний фольклор завжди мав виражену символічну функцію – передаючи знання, мораль і традиції у вигляді музичного послання, що транслює духовний досвід поколінь.

Таким чином, музична культура Галичини виявляє себе як багатовимірне джерело духовного самовираження, в якому поєднуються церковна традиція, композиторська рефлексія та фольклорна мудрість. Вона є не лише регіональним феноменом, а важливим чинником формування духовного обличчя всієї української культури.

Л. Кияновська зазначає, що звернення до релігійних тем стало “модним” в українській музиці, сакральна символіка набуває досить розмаїтого втілення не лише в хоровій, але й в інструментальній, симфонічній творчості. Відтак, відродження церковних традицій у музиці відбулось більш плінно [9, с. 18].

Висновки. Узагальнюючи результати теоретичного та практичного аналізу дослідження, можна стверджувати, що музичне мистецтво має специфічну природу, яка виявляється в його здатності виступати не лише формою естетичного вираження, а насамперед глибинним духовним феноменом. Музика транслює цінності, формує моральні орієнтири, створює простір для внутрішнього осмислення світу. Її універсальна мова, що здійснює вплив на емоційно-чуттєвої сфери людини, забезпечує діалог між культурами, поколіннями й окремими особистостями на рівні духовного спілкування.

Особливо важливою в цьому контексті є композиторська творчість, яка виконує роль медіатора між індивідуальним переживанням і колективним духовним досвідом. Саме через професіоналізацію музичного мистецтва та жанри вокально-інструментальної музики композитор втілює філософські й духовні ідеї у звуковій формі, надаючи їм емоційно-образної глибини.

Унікальним джерелом духовного самовираження постає музична культура Галичини, яка сформувалась на перетині фольклорних, релігійних і професійних традицій. Її багатовимірний характер дозволяє розглядати галицьке музичне середовище як феномен, що поєднує сакральну, національну й художню складові духовної культури українського народу.

Отже, музичне мистецтво у своєму духовному вимірі є важливою складовою культурної пам'яті, засобом самоусвідомлення нації та формування духовного обличчя людини. Його вивчення потребує подальшого міждисциплінарного осмислення в контексті філософії культури, естетики й музикознавства.

Література:

1. Гужва О.П. Мова музики. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Теорія культури і філософія науки*. Вип. 44. 2011. URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/viewFile/2085/1824> (дата звернення: 23.05.2025).
2. Соловей Я.Г. Музика у духовному розвитку особистості. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. Вип. 1(1) 2015. С. 121 – 125.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
4. Ван Ся. Музичне мистецтво як засіб міжкультурної комунікації. *Освітньо-науковий простір*. Вип. 6. Т.2. 2024. С. 7-14. URL: https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/108/124?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 23.05.2025).
5. Чайка В.В. Композиторська творча діяльність представників північноамериканської української діаспори другої половини ХХ ст. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Т. 30 (69). № 4. 2019. С. 111-116.
6. Кулинич Т. Передумови та організація Українського музичного інституту Америки. *Магістерський науковий вісник*. 2013. № 19. С. 147–152.
7. Н. Кобрин. Українська музична культура Галичини у роки Першої світової війни. *Електронна бібліотека періодичних видань НАН України*. № 8 (99) 2009. С. 16-21. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/21219/02-Kobryn.pdf?sequence=1> (дата звернення: 23.05.2025).
8. Кияновська Л., Мельник Л. Кілька міркувань про індивідуальний стиль Віктора Камінського. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Музикознавчі студії: на пошану митця*. Вип. 29. Львів, 2013. С. 6 – 20.
9. Кияновська Л. Еволюційні процеси в духовній хоровій творчості львівських композиторів сучасності. *Молодь і ринок*. №10 (81), 2011. С. 16-20.

References:

1. Huzhva, O. P. (2011). *Mova muzyky [The language of music]*. The Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Issue "Theory of Culture and Philosophy of Science", 44. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/viewFile/2085/1824> (accessed: May 23, 2025) [in Ukrainian].
2. Solovei, Ya. H. (2015). *Muzyka u dukhovnomu rozvytku osobystosti [Music in the spiritual development of personality]*. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology", 1(1), PP. 121–125 [in Ukrainian].
3. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva (teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) [Pedagogy of art (theory and methodology of teaching art disciplines)]*. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
4. Van Sia. (2024). *Muzychne mystetstvo yak zasib mizhkulturnoi komunikatsii [Musical art as a means of intercultural communication]*. Educational and Scientific Space, 6(2), PP. 7–14. Retrieved from https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/108/124?utm_source=chatgpt.com (accessed: May 23, 2025) [in Ukrainian].

5. Chaika, V. V. (2019). *Kompozytorska tvorcha diialnist predstavnykiv pivnichnoame-rykanskoi ukrainskoi diaspori druhoi polovyny XX st. [Composer's creative activity of representatives of the North American Ukrainian diaspora of the second half of the XX century]*. Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Historical Sciences, PP. 111–116 [in Ukrainian].

6. Kulynych, T. (2013). *Peredumovy ta orhanizatsiia Ukrainskoho muzychnoho instytutu Ameryky [Prerequisites and organization of the Ukrainian Music Institute of America]*. Master's Scientific Bulletin, 19, PP. 147–152 [in Ukrainian].

7. Kobryn, N. (2009). *Ukrainska muzychna kultura Halychyny u roky Pershoi svitovoi viiny [Ukrainian musical culture of Galicia during the First World War]*. Electronic Library of Periodicals of the National Academy of Sciences of Ukraine, 8(99), PP. 16–21. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/21219/02-Kobryn.pdf?sequence=1> (accessed: May 23, 2025) [in Ukrainian].

8. Kyianovska, L., & Melnyk, L. (2013). *Kilka mirkuvan pro indyvidualnyi styl Viktora Kaminskoho [Some reflections on the individual style of Viktor Kaminsky]*. Scientific collections of the Lviv National Music Academy named after M. V. Lysenko. Musicological studios: in honor of the artist, 29, PP. 6–20 [in Ukrainian].

9. Kyianovska, L. (2011). *Evoliutsiini protsesy v dukhovnii khorovii tvorchosti lvivskykh kompozytoriv suchasnosti [Evolutionary processes in the spiritual choral work of contemporary Lviv composers]*. Youth and Market, 10(81), PP. 16–20 [in Ukrainian].